

Loppuraportti

Tutkivan journalismin kesäkurssi 2017

Ilkka Karisto

Osallistuin tutkivan journalismin kesäkurssille Columbian yliopistossa 10.-28.7.2017.

Kurssilla käytiin läpi muun muassa tiedonhankintaa, datan analysointia, sosiaalisen median analysointityökaluja, multimediala ja haastattelutekniikkaa.

Itselleni kaikkein hyödyllisintä antia olivat ne luennot, joilla käytiin yksityiskohtaisesti läpi esimerkkijuttuja ja niiden syntyhistoriaa. Luennoitsijoista kiinnostavimpia oman työni kannalta olivat Tracy Weber (ProPublica), Steve Coll (Columbia), Michael Forsythe (The New York Times), Judith Matloff (Columbia) ja Blake Morrison (Reuters). Heidän käytännönläheiset vinkit työtavoista olivat inspiroivia ja antoivat paljon virikkeitä omaan työhöni.

Kurssin sisältö painottui melko vahvasti datajournalismiin ja julkisten tietokantojen hyödyntämiseen. Opin paljon uutta, mutta välillä opetus keskittyi omaan makuuni liikaa tekniseen puoleen, kuten datan analysointiohjelmien käytön opettelemiseen. Olisin kaivannut enemmän konkreettisia esimerkkejä juttuhankkeista, joissa dataa on hyödynnetty oivaltavasti: esimerkiksi yhden jutun tai juttuprojektin purkaminen osiin siitä näkökulmasta olisi voinut olla opettavaisempaa kuin kymmenien eri tietokantojen tai ohjelmien nopeahko esittely. Oli kuitenkin kiinnostavaa nähdä, minkälaisia ohjelmia ja välineitä on ylipäänsä olemassa ja mitä niillä on mahdollista tehdä.

Kurssille osallistui 23 toimittajaa yhdeksästä eri maasta. Oli suuri ilo saada tutustua ulkomaalaisiin kollegoihin, ja uskon että kurssin aikien syntyneistä kontakteista voi olla hyötyä tulevaisuudessa. Sekä luennoitsijat että kurssilaiset painottivat eri medioiden välisen avoimen yhteistyön merkitystä.

Kurssilaisten kiinnostuksen kohteissa ja kokemuksessa oli suurta hajontaa: mukana oli sekä aloittelevia toimittajia että pitkän linjan tutkivia journalisteja. Tämä ei kuitenkaan sinänsä haitannut opetusta.

Kurssin ohjelma oli varsin tiivis. Opetusta oli päivittäin aamuyhdeksästä iltaviiteen, kahtena päivänä aina iltayhdeksään saakka. Monina päivinä ohjelmassa olisi ollut hieman tiivistämisen varaa. Yleensä yksi opettaja puhui koko päivän, ja viimeisinä tunteina ilmassa oli toisinaan aistittavissa pientä väsymystä niin puhujassa kuin kuulijoissa. Toisaalta joitain luennoitsijoita olisin kuunnellut helposti päivän pari lisääkin.

Luennoitsijoiden pedagogisissa taidoissa oli suuria eroja. Muutama luennoitsija käytti liikaa aikaa perusasioiden selittämiseen, vaikka yleisö koostui pääosin hyvinkin kokeneista journalisteista. Suurin osa luennoitsijoista oli kuitenkin oikein hyviä puhujia, parhaat suorastaan koukuttavia.

Joskus opetus oli hieman liian ”amerikkalaista” – joko niin, että esitellyt tietokannat antoivat tietoa vain yhdysvaltaisista yrityksistä/viranomaispäätöksistä, tai siten, että puhuja ei ottanut kylliksi huomioon kulttuurisia eroja eri maiden välillä.

Ennen kurssin alkua kaikkien kurssilaisten piti keksiä itselleen juttuidea, jota sitten oli tarkoitus työstää eteenpäin kurssin aikana. Ensimmäisenä päivänä jokainen kurssilainen kertoi lyhyesti omasta juttuideastaan, ja viimeisellä viikolla jokainen esitteli tarkemman työsuunnitelman, joiden pohjalta käytiin keskustelua ulkopuolisen opettajan, ”story coachin” johdolla.

Olin odottanut tältä ryhmätyöskentelyltä enemmän. Nyt kommentointi jäi turhan ympäröydyksi, eikä oikein yhdenkään juttuidean kohdalla päästy konkreettisiin suunnitelmiin jutun toteuttamistavasta. Sinänsä se ei ollut ihme: story coachin tehtävä ei ollut helppo, kun kommentoitavana oli toistakymmentä juttuideaa, ja pelkästään niiden aihepiirin sisäistäminen vei oman aikansa, koska aiheet saattoivat liittyä vaikkapa Kreikan sisäpolitiikkaan. Olisi voinut olla hedelmällisempää, jos kurssin alussa olisi pidetty jo pidemmät esitelmät juttuaiheista ja samat story coachit olisivat olleet kuuntelemassa niitäkin.

Omista juttuideoista puhuttiin jonkin verran myös kurssin muilla luennoilla.

Jotkut luennoitsijat yrittivät yhdistää oman aiheensa kurssilaisten omiin juttuprojekteihin, mikä oli ajatuksena kiva, mutta käytännössä hyvin hankalaa. Lyhyessä ajassa oli mahdotonta käydä läpi kaikkien kurssilaisten ideoita, ja aikaa kului siihen, että aktiivisimmat keskustelijat selittivät aiheitaan minuuttitolkulla luennoitsijalle, joka kuuli niistä ensimmäistä kertaa (kun taas muut kurssilaiset olivat kuulleet samat selostukset jo monta kertaa).

Tehokkaampaa olisi ollut käsitellä omia juttuprojekteja esimerkiksi erillisissä pienryhmissä tai workshopeissa – ja siten, että opettaja olisi perehtynyt juttuaiheisiin jo ennakkoon. Nyt vinkit jäivät turhan pinnallisiksi ja kurssilaisten juttuideoiden yhdistäminen kurssilla käsiteltäviin asioihin jäi hieman väkinäiseksi.

Esittämästäni kritiikistä huolimatta kurssille osallistuminen oli kokemuksena ainutlaatuinen ja ehdottomasti hyödyllinen ammatillisen kehittymiseni kannalta.

Oli inspiroivaa huomata, että tutkivaa journalismia tehdään hyvin erilaisilla metodeilla, ja lopputulos voi olla melkein mitä tahansa Instagram-postauksesta monisatasivuiseen kirjaan. Tärkeintä on utelias asenne. Työtä helpottaa suuresti, jos tietää mitä tietoa on etsimässä ja mistä se mahdollisesti voisi löytyä. Ja kannattaa varoa, ettei innostu liikaa asiakirjoista ja tietokannoista: yhtä tärkeää on tarinankerronta, se, että osaa pukea löydöksensä muotoon, joka kiinnostaa lukijoita tai katselijoita.

Kun nämä perusasiat ovat kunnossa, tutkiva journalismi ei olekaan enää niin mystistä ja vaikeaa. Kurssi vahvisti käsitystäni siitä, että tutkiva journalismi ei ihan hirveästi poikkea muusta journalismista, ja oikeastaan kaiken vakavasti otettavan journalismin pitäisi olla jollain tavalla tutkivaa.

Kiitän Helsingin Sanomain Säätiötä apurahasta.

Helsingissä, 30.7.2017

Ilkka Karisto